

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА
ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН**

ОБГОВОРЕНО

на засіданні кафедри
міжнародних відносин
протокол №6 від 11 січня 2022 р.
Т.в.о. завідувача кафедри
міжнародних відносин

Ірина ЄРЕМСЬВА

(підпис)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Навчально-методичною радою
університету
протокол від 17 лютого 2022 р. №6
Ректор Дніпропетровського
державного університету
внутрішніх справ

Андрій ФОМЕНКО

(підпис)

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ЄВРОПИ**

**для здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії» Навчально-наукового інституту права та
інноваційної освіти денної та заочної форм навчання**

**Дніпро
2022**

Методичні рекомендації для самостійної та індивідуальної роботи з дисципліни «Зовнішня політика країн Європи» для здобувачів вищої освіти освітнього рівня бакалавр спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» денної, заочної та дистанційної форм навчання /укладач: Єремєєва І.А. Дніпро: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ України, 2022. 28 с.

УКЛАДАЧ:

Ірина ЄРЕМЄЄВА, доцент кафедри міжнародних відносин, к.і.н., доцент

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Елеонора СКІБА, професор кафедри гуманітарних дисциплін та психології поліцейської діяльності Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, д. філософ. н., професор.

Андрій ШУЛКА, професор кафедри політології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, д.політ.н., доцент

Розглянуто на засіданні кафедри міжнародних відносин «11» січня 2022 р., протокол № 6

Рекомендовано Навчально-методичною радою університету «17» лютого 2022 р., протокол № 6

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ВСТУП ДО КУРСУ «ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ЄВРОПИ».....	5
2. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	9
3. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ПІВНІЧНОЇ ЄВРОПИ.....	13
4. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ПІВДЕННОЇ ЄВРОПИ.....	16
5. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ПІВДЕННО-ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ...	19
6. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН СХІДНОЇ ТА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ.....	21
ЗМІСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	25
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА.....	26

ВСТУП

Дисципліна «Зовнішня політика країн Європи» є обов'язковим компонентом Освітньої програми спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії». Метою навчальної дисципліни є формування у студентів розуміння специфіки зовнішньої політики окремих держав Європи та особливостей міжнародних відносин через зовнішньополітичну діяльність європейських держав.

Згідно з вимогами освітньої програми після вивчення курсу «Зовнішня політика країн Європи» здобувачі повинні знати:

- найважливіші категорії і поняття пов'язані із реалізацією зовнішньополітичних стратегій країнами Європи;
 - концептуальні основи практичної реалізації зовнішньої політики країнами Європи;
 - місце та роль окремих європейських держав у світовій та регіональній політиці;
 - пріоритети та особливості зовнішньополітичної стратегії країн Європи;
- вміти:
- самостійно аналізувати напрямки зовнішньої політики країн Європи;
 - визначати стратегічні політичні позиції окремих держав у системі міжнародних відносин;
 - аналізувати і орієнтуватися в міжнародно-політичній ситуації, прогнозувати її розвиток на основі розуміння специфіки зовнішньої політики окремих держав;
 - знаходити ефективні засоби розв'язання сучасних проблем проблем, інтерпретувати та аналізувати отримані результати, передбачувати наслідки прийняття рішень у сфері міжнародних відносин.

Обсяг Навчальної дисципліни «Зовнішня політика країн Європи» для ЗВО групи Б-МВ-841 складає 90 годин (3 кредити ЄКТС) із яких: 40 аудиторних (16 лекцій та 24 семінарів) та 50 години індивідуальної та самостійної роботи

ТЕМА 1. ВСТУП ДО КУРСУ «ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ЄВРОПИ»

Завдання курсу «Зовнішня політика країн Європи», хронологічні та територіальні межі. Специфіка поділу країн Європи на регіони: Західна Європа, Північна Європа, Південна Європа, Південно-Західна Європа, Центральна Європа, Східна Європа, Південно-Східна Європа, Росія, Казахстан, Туреччина. Концептуальні основи зовнішньої політики країн Європи. Співвідношення реалізму та ідеалізму в зовнішньополітичних концепціях країн Європи. Концепція національного інтересу. Концепції «воріт у глобальний світ» та демократичного транзиту. Концепція «м'якої сили». Концепції нейтралітету у зовнішній політиці. Концепції колективної та кооперативної безпеки. Концепції інтеграції. Атлантизм. Міжнародні організації як актори європейської зовнішньої політики.

Основні поняття

Регіон Західна Європа – Франція, Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Німеччина, Австрія, Ліхтенштейн, Швейцарія

Регіон Північна Європа – Фінляндія, Швеція, Норвегія, Данія, Велика Британія, Ірландія, Ісландія, Естонія, Литва, Латвія та залежні території: острів Мен, Фарерські Острови, Шпіцберген.

Регіон Південна Європа – Італія, Сан-Марино, Ватикан, Монако, Мальта, Греція, Іспанія, Португалія, Андорра, Сербія, Чорногорія, Хорватія, Албанія, Боснія і Герцеговина, Північна Македонія, Словенія, Косово, а також Гібралтар)

Регіон Східна Європа – Росія (з азійською її частиною), Україна, Білорусь, Молдова, Румунія, Болгарія, Угорщина, Чехія, Словаччина, Польща.

Аналітика - сукупність методологічних та організаційних принципів розумової діяльності, що забезпечують ефективну обробку інформації, розробку оптимальних рішень, набуття знань.

Прийняття рішень - науковий напрям, завданням якого є синтез раціональних схем вибору альтернатив і оцінювання їх якостей.

Нейтралітет – неутручання в будь-які міжнародні конфлікти, так і недопустимість зобов'язань щодо спільних дій.

Ворота в глобальний світ – центри впливу, компактні, високорозвинені внутрішні регіони Європи, з великою кількістю ресурсів: фінансові центри, джерела новітніх технологій, передові освітні структури, що формують транснаціональну і наддержавної мережу глобального масштабу.

Система колективної безпеки – заснована співтовариством держав на універсальному чи регіональному рівні система співробітництва з метою підтримання миру на універсальному або регіональному рівнях.

План семінарського заняття до теми

1. Специфіка поділу країн Європи на регіони.
2. Зовнішньополітичні концепції країн Європи:
 - Концепція національного інтересу.
 - Концепції «воріт у глобальний світ» та демократичного транзиту.
 - Концепція «м'якої сили».
 - Концепції нейтралітету у зовнішній політиці.
 - Концепції колективної та кооперативної безпеки.
 - Концепції інтеграції. Атлантизм.
3. Міжнародні організації як актори європейської зовнішньої політики.

Тестові завдання для самостійної роботи

1. Міжнародна економічна інтеграція передбачає:
А проведення узгодженої політики між державами у військовій сфері
Б Узгодження інтересів держав в межах міжнародних організацій
В зближення і узгодження розвитку національних економік
Г регулювання економічних процесів в межах однієї країни.
2. Анексія – це:
А передача території однією державою іншій на підставі публічно-правового міжнародного договору
Б спосіб придбання території, яка нікому не належить
Г насильницьке приєднання території однієї держави до території іншої
Д різновид оренди державної території.
3. Термін «глобалізація» використовується для позначення:
А наростаючої взаємозалежності світу
Б регіоналізації економіки
В зменшення ролі ТНК
Г збільшення ролі держав, що розвиваються
4. Регіональні міжнародні відносини:
А відносини між системами держав, що відображають світовий політичний процес в цілому
Б відносини між державами певного політичного регіону
В відносин між державами і організаціями
Г двосторонні міжнародні відносини.
5. Що в громадській думці Заходу вважається основним джерелом ненависті до західної цивілізації й, відповідно, тероризму відносно західних країн:
А лівий і правий радикалізм
Б «африканський (чорний) ренесанс»
В сіонізм
Г ісламський фундаменталізм.
6. Вестернізація - це:
А процес запозичення елементів арабської культури іншими культурами

Б процес запозичення елементів західноєвропейської культури іншими культурами

В процес запозичення елементів східноєвропейської культури іншими культурами

Г процес запозичення елементів африканської культури іншими культурами

7. Конвергенція – це:

А процес зменшення впливу різних чинників міжнародного значення на соціальну дійсність в окремих країнах

Б процес зростаючого впливу внутрішніх чинників на міжнародні

В процес зближення, збільшення подібності різних суспільств, які знаходяться на одній стадії історичного розвитку, але мають різні зовнішньоекономічні показники

Г форма сучасної глобалізації, за якої глобалізаційні процеси розвитку не мають єдиного вектора, а в обмеженому просторі існує сукупність конкуруючих цивілізаційних моделей.

8. Регіоналізація – це:

А процес зменшення впливу різних чинників міжнародного значення на соціальну дійсність в окремих країнах

Б процес зростаючого впливу внутрішніх чинників на міжнародні

В процес зближення, збільшення подібності різних суспільств, які знаходяться на одній стадії історичного розвитку, але мають різні зовнішньоекономічні показники

Г форма сучасної глобалізації, за якої глобалізаційні процеси розвитку не мають єдиного вектора, а в обмеженому просторі існує сукупність конкуруючих цивілізаційних моделей.

9. Назвіть постійних членів Ради безпеки ООН:

А Великобританія, Китай, СРСР, США, Японія

Б Великобританія, Китай, Бразилія, США, Франція

В Великобританія, Китай, СРСР, США, Франція

Г Китай, Індія, СРСР, США, Франція.

10. Ялтинсько-Потсдамську систему можна охарактеризувати:

А Багатополярність та конфронтаційні конфлікти

Б Багатополярність та роззброєння

В Біполярність, конфронтаційний характер; наявність ядерної та іншої зброї масового ураження, поділ світу на сфери впливу двох наддержав, ідеологічна конфронтація

Г Багатополярність та відсутність конфліктів.

11. Використання або загроза застосування насильства для досягнення політичної, релігійної або ідеологічної мети - це:

А тероризм

Б сепаратизм

В альтруїзм

Г ісламізм.

12. Демократичний транзит являє собою:

А лібералізацію недемократичного режиму

Б націоналізацію фінансової сфери

В соціальні пільги для мігрантів

Г міграційна політика в ЄС.

13. Для систем колективної безпеки властива наступна ознака:

А механізм колективної реалізації санкцій стосовно порушників

Б націоналізацію фінансової сфери

В соціальні пільги для мігрантів

Г відсутність договірних документів між учасниками.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Дайте характеристику зовнішньополітичної концепції та її впливу на конкретні процеси в міжнародних відносинах та внутрішні процеси в окремо взятій державі Європи (аналітичний центр на власний вибір).

2. Складіть таблицю «Концептуальні основи зовнішньої політики країн Європи» за наступним зразком:

Концепція	Зміст концепції	Країни реалізації концепції

3. Складіть таблицю географічного поділу Європи за наступним зразком:

Регіон	Країни регіону

Рекомендована література

1. Дейвіс Н. Європа Історія. К.: Основи. 2020. 1464 с.
2. Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2013): навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. 252 с.
3. Історія міжнародних відносин: підруч./Л.В. Алексеєнко, А.Х. Маргулов, І.А. Єремєєва, М.В. Несправа. Дніпро: ДДУВС, 2020. 228 с.
4. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.
5. Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформацій. Харків: Vivat. 2021. 556 с.
6. Літвин Л.А. Сучасні концепції національних інтересів у контексті зовнішньої політики держав. Політичне життя. 2018. №2.
7. Новітня політична лексика (неологізми, okazionalizmi та інші новотвори). За заг. ред. Н.М. Хоми. Львів: «Новий світ», 2015. 492 с.
8. Прус Д.С. Територіально-політичний поділ світу у ХХІ столітті: Арктика в зовнішній політиці Європейського Союзу. Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № 16 (275). 2013. С. 48-56.

ТЕМА 2. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Місце країн Західної Європи у системі міжнародних відносин. Пріоритети у зовнішній політиці та особливості зовнішньополітичної стратегії країн Західної Європи. Країни Західної Європи в міжнародних організаціях. Стратегічні напрямки політики в НАТО. Вплив країн Західної Європи на євроінтеграцію. Німеччина, як координатор політики ЄС. Концептуальні основи та напрямки зовнішньої політики ФРН другої половини ХХ – початку ХХІ ст. Вплив об'єднання Німеччини на зовнішньополітичну стратегію. Зовнішньополітичні позиції Великобританії. Сутність, еволюція та сучасний стан «особливих відносин» Великобританії та США. Стратегія Великобританії щодо ЄС. Вихід Великобританії із ЄС: причини та наслідки. Зовнішньополітичні пріоритети Франції. Позиція Франції у системі колективної безпеки країн Заходу. Вплив деколонізаційних процесів на внутрішній розвиток Франції. Зовнішньополітичні стратегії країн Бенілюксу. Західноєвропейський регіон в період міграційної кризи початку ХХІ ст.

Основні поняття

НАТО – Організація Північноатлантичного договору – міжнародна організація, створена 4 квітня 1949 року для колективної оборони країн Західної Європи та Північної Америки згідно з принципами 51 статті Статуту ООН.

Медіа-дипломатія – набір заходів та інструментів впливу мас-медіа на міжнародні відносини, задачами яких є створення медіа-іміджу міжнародних подій та держав, формування впливу громадської думки на політику, налагодження зв'язків між державними та міжнародними структурами.

Брекзит – процес виходу Великобританії із Європейського Союзу.

Особливі відносини США-Великобританії – взаємозв'язок між США та Великобританією у політичній, військовій, соціально-економічній сферах, який проявляється в узгодженні дій та реалізації спільних інтересів на міжнародній арені.

Європоцентризм – система ідей, за якими європейські цінності розглядаються як пріоритетні у процесі еволюції людства та загальносвітової інтеграції.

Західний тип цивілізації – сучасна цивілізація, що переважно охоплює регіони Європи, Америки та Австралії і бере початок свого розвитку в період Античності з VIII ст. до н. е.

Північний потік-2 – друга черга російсько-німецького газопроводу, яка прокладена дном Балтійського моря.

План семінарського заняття до теми

1. Пріоритети у зовнішній політиці та особливості зовнішньополітичної стратегії країн Західної Європи.

2. Країни Західної Європи в міжнародних організаціях.
3. Концептуальні основи та напрямки зовнішньої політики ФРН другої половини ХХ – початку ХХІ ст.
4. Сутність, еволюція та сучасний стан «особливих відносин» Великобританії та США. Стратегія Великобританії щодо ЄС.
5. Зовнішньополітичні пріоритети Франції.
6. Зовнішньополітичні стратегії країн Бенілюксу.
7. Західноєвропейський регіон в період міграційної кризи початку ХХІ ст.

Тестові завдання для самостійної роботи

1. За поділом ООН країни Західної Європи включають:
 - А Франція, Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Німеччина, Австрія, Ліхтенштейн, Швейцарія
 - Б Фінляндія, Швеція, Норвегія, Данія, Велика Британія, Ірландія, Ісландія, Естонія, Литва, Латвія
 - В Італія, Сан-Марино, Ватикан, Монако, Мальта, Греція, Іспанія, Португалія, Андорра
 - Г Ісландія, Угорщина, Норвегія, Швейцарія
2. Яким типом цивілізації визначається сучасна Західна Європа:
 - А постіндустріальна
 - Б аграрна
 - В індустріальна
 - Г капіталістична.
3. Великобританія вступила до Спільного ринку:
 - А 1973
 - Б 1992
 - В 1957
 - Г 1946.
4. Брекзїт - це:
 - А скорочена назва процесу виходу Британії із ЄС
 - Б скорочена назва процесу виходу Франції із ЄС
 - В скорочена назва процесу вступу Британії до ЄС
 - Г скорочена назва процесу вступу Франції до ЄС.
5. Бізонія була об'єднанням таких окупаційних зон:
 - А американської та британської
 - Б американської та французької
 - В британської та французької
 - Г американської та радянської.
6. Північний потік-2 - це:
 - А друга черга російсько-німецького газогону, яку прокладають дном Балтійського моря
 - Б друга черга російсько-французького газогону, яку прокладають дном Балтійського моря

В друга черга російсько-німецького газогону, яку прокладають дном Чорного та Середземного морей

Г друга черга українсько-російського газогону, яку прокладають дном Балтійського моря.

7. Прем'єр-міністр Великобританії, що ініціював референдум щодо Брекситу:

А Д. Кемерон

Б Т. Мей

В М. Течер

Г Б. Джонсон

8. Яка держава виграла Фолклендську війну:

А Аргентина

Б Франція

В США

Г Велика Британія

9. Із якою державою Великобританія має особливі відносини:

А США

Б Франція

В Німеччина

Г Фінляндія.

10. Мілітаризація — це:

А державна політика, спрямована на збагачення правлячої верхівки

Б політика, спрямована на нарощування військової могутності

В оновлення економіки

Г часта зміна влади в державі.

11. НАТО створений:

А 4 березня 1948 р.

Б 4 березня 1953 р.

В 4 квітня 1949 р.

Г 4 березня 1956 р.

12. Берлінський мур є одним із символів:

А Холодної війни

Б Карибської кризи

В Шестиденної війни

Г Фолклендської війни.

13. Війна між Великобританією та Аргентиною в 1982 р.:

А Холодна війна

Б Карибська криза

В Шестиденна війна

Г Фолклендська війна.

14. Державний устрій сучасної Великобританії:

А парламентська монархія

Б республіка

В абсолютна монархія

Г унітарна держава.

15. Маастрихтський договір- це:

А договір про утворення Європейського Союзу

Б договір про утворення Вишеградської четвірки

В договір про утворення НАТО

Г договір про утворення ОВД

16. Основа зовнішньополітичних стратегій держав Західної Європи періоду холодної війни:

А концепція атлантизму

Б концепція конвергенції

В концепція демократичного транзиту

Г принцип нейтралітету.

17. Євроскептики традиційно дотримуються:

А концепції атлантизму

А концепції конвергенції

Б концепція протистояння цивілізацій

В принципі нейтралітету.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Здійсніть аналіз стратегічних напрямків політики безпеки країн Західної Європи та за результатами заповніть таблицю:

Складова	Форми реалізації

2. Визначте завдання медіа-дипломатії держав Західної Європи.

3. Проаналізуйте еволюцію «особливих відносин» Великобританії та США другої половини ХХ ст. – до теперішнього часу та виділіть її етапи у таблиці за зразком:

Хронологічні рамки	Сутність та основні події

Рекомендована література

1. Ботвінов Р., Гірман А., Грачевська А.. Питання зовнішньої політики України в контексті євроатлантичної інтеграції. Геополітика України: історія і сучасність. № 2. 2021. С. 9-17.

2. Вилінський, С. І. Урядові інституції як провідники «м'якої сили» у зовнішній політиці ФРН. International relations, part "Political sciences". 2019. №20.

3. Грубінко А. Вплив Великої Британії на реформування зовнішньої політики й політики безпеки ЄС на етапі прийняття Лісабонського договору (2006–2009 рр.). Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. 2017. №4. С.108-113.

4. Грубінко А.В. Велика Британія в системі європейської зовнішньої і безпекової політики (1990-2016 рр.): монографія. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2017. 640 с.

5. Корсунський С. Зовнішня політика в епоху трансформацій. Харків: Vivat. 2021. 556 с.

6. Літвин Л.А. Сучасні концепції національних інтересів у контексті зовнішньої політики держав. Політичне життя. 2018. №2.

ТЕМА 3. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ПІВНІЧНОЇ ЄВРОПИ

Місце країн Північної Європи у системі міжнародних відносин. Пріоритети у зовнішній політиці та особливості зовнішньополітичної стратегії країн Північної Європи. Країни Північної Європи в міжнародних організаціях. Стратегії країн північної Європи щодо засвоєння Арктики. Особливості формування нейтралітету у зовнішній політиці Фінляндії. Специфіка взаємодії країн Скандинавії у сфері зовнішньої безпекової політики. Вплив органів державної влади та форми правління на зовнішню політику країн Північної Європи. Воєнно-політична інтеграція країн Скандинавії.

Основні поняття

Нейтралітет – юридичний і політичний статус держави, яка зобов’язується не брати участі у війні між іншими державами, відмовляється від військової допомоги конфліктуючим сторонам, в мирний час відмовляється від участі у військових блоках.

Гарантований нейтралітет – гарантується відповідними міжнародними та внутрішнім правовими актами.

Договірний нейтралітет – закріплений у міжнародних угодах та визнаний світовим співтовариством.

Шенгенська зона – європейській простір, у якому скасований прикордонний контроль на внутрішньому кордоні.

План семінарського заняття до теми

1. Пріоритети у зовнішній політиці та особливості зовнішньополітичної стратегії країн Західної Європи.
2. Країни Західної Європи в міжнародних організаціях.
3. Концептуальні основи та напрямки зовнішньої політики ФРН другої половини ХХ – початку ХХІ ст.
4. Сутність, еволюція та сучасний стан «особливих відносин» Великобританії та США. Стратегія Великобританії щодо ЄС.
5. Зовнішньополітичні пріоритети Франції.
6. Зовнішньополітичні стратегії країн Бенілюксу.
7. Західноєвропейський регіон в період міграційної кризи початку ХХІ ст.

Тестові завдання для самостійної роботи

1. За поділом ООН країни Північної Європи включають:

А Франція, Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Німеччина, Австрія, Ліхтенштейн, Швейцарія

Б Фінляндія, Швеція, Норвегія, Данія, Велика Британія, Ірландія, Ісландія, Естонія, Литва, Латвія

В Італія, Сан-Марино, Ватикан, Монако, Мальта, Греція, Іспанія, Португалія, Андорра

Г Ісландія, Угорщина, Норвегія, Швейцарія.

2. Запровадження спільної валюти євро передбачив:

А Маастрихтський договір

Б Лісабонський договір

В Віденський договір

Г Празький договір.

3. Шенгенська зона - це:

А європейській простір, у якому був скасований прикордонний контроль на внутрішньому кордоні

Б північно-європейській простір, у якому був скасований прикордонний контроль на внутрішньому кордоні

В південно-європейській простір, у якому був скасований прикордонний контроль на внутрішньому кордоні

Г східно-європейській простір, у якому був скасований прикордонний контроль на внутрішньому кордоні.

4. Залежність становища держави від географічних чинників вивчається:

А геодезією

Б етнополітологією

В глобалістикою

Г геополітикою.

5. Країни, що не є членами ЄС, але входять до Шенгенської зони:

А Греція, Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія

Б Україна, Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія

В Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія

Г Ісландія, Угорщина, Норвегія, Швейцарія.

6. Державний устрій сучасної Ісландії:

А конституційна монархія

Б республіка

В абсолютна монархія

Г унітарна держава.

7. До країн Північної Європи належать:

А Фінляндія, Швеція, Норвегія, Данія, Ісландія

Б Польща, ФРН, Австрія

В Україна, Іспанія, Росія

Г Угорщина, Хорватія, Албанія.

8. Територіальний устрій сучасної Данії:

А унітарна

Б республіка

В федеративна

Г конфедеративна.

9. Державний устрій сучасної Швеції:

А парламентська монархія

Б республіка

В абсолютна монархія

Г унітарна держава.

10. Фінляндія є членом:

А ЄС

Б НАФТА

В АСЄАН

Г БРІКС

11. Статус нейтралітету Фінляндії:

А вимушений

Б добровільний

В закріплений ООН

Г не визнаний іншими державами.

12. Нейтралітет - це:

А юридичний і політичний статус держави, яка зобов'язується не брати участі у війні між іншими державами

Б юридичний і політичний статус держави, яка зобов'язується брати участь у глобальних конфліктах

В юридичний і політичний статус держави, яка зобов'язується не брати участі у міжнародній торгівлі

Г юридичний і політичний статус держави, яка зобов'язується не брати участі у культурному співробітництві.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Проаналізуйте вплив нейтрального статусу сучасних європейських держав на їх внутрішній та міжнародний статус.

2. Заповніть таблицю «Тип нейтралітету держав Європи»:

Тип нейтралітету	Суттєві риси типу нейтралітету	Держави що мають даний тип нейтралітету

3. За допомогою методу аналізу обґрунтуйте наскільки доцільною є ідея прийняття нейтралітету для сучасної України?

Рекомендована література

1. Завада, Я. І., Пальок, Я. Е. Політика нейтралітету Швеції у ХХІ столітті. Вісник НТУУ" КПІ" Політологія. Соціологія. Право. 2022. №3 С. 48-55.

2. Костюк Л. В. Динаміка міграційної політики Фінляндії другої половини ХХ – початку ХХІ століття. Гілея: науковий вісник. 2019. Вип. 145. С. 71-74.
3. Павленко В. Воєнно-політична інтеграція країн Скандинавії в архітектурі європейської безпеки після Другої світової війни. Європейські історичні студії. 2017. № 8. С. 39-52.
4. Пугачова Д. Специфіка взаємодії країн Скандинавії у сфері зовнішньої політики: безпековий вимір. S.P.A.C.E. Society, Politics, Administration in Central Europe: електронний науково-практичний журнал. 2017. Вип. 2. С. 89-93.
5. Пугачова-Лакішик Д. В. Сучасні концепції дослідження безпекової політики скандинавських країн Міжнародний науковий журнал «Освіта і наука». Випуск 2(25). 2018. С.165-171.
6. Якимчук, Марина. Вплив євроскептицизму на зовнішню політику Європейського Союзу (оглядова стаття). Політичні науки. 2020. №8.

ТЕМА 4. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ПІВДЕННОЇ ЄВРОПИ

Місце країн Південної Європи у системі міжнародних відносин. Пріоритети у зовнішній політиці та особливості зовнішньополітичної стратегії країн Південної Європи. Країни Південної Європи в міжнародних організаціях. Стратегічне партнерство Греції з США, вступ до НАТО. Статус Греції в ЄС. Проблеми Кіпру: передумови та сучасний стан. Напрямки зовнішньої політики Італії в регіоні Близького Сходу й Середземномор'я. Зовнішньополітичні стратегії країн південної Європи в умовах сучасної міграційної кризи.

План семінарського заняття до теми

1. Пріоритети у зовнішній політиці та особливості зовнішньополітичної стратегії країн Південної Європи.
2. Країни Південної Європи в міжнародних організаціях.
3. Статус Греції в ЄС. Проблеми Кіпру: передумови та сучасний стан.
4. Напрямки зовнішньої політики Італії в регіоні Близького Сходу й Середземномор'я.
5. Зовнішньополітичні стратегії країн Південної Європи в умовах сучасної міграційної кризи.

Тестові завдання для самостійної роботи

1. За поділом ООН країни Південної Європи включають:
А Франція, Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Німеччина, Австрія, Ліхтенштейн, Швейцарія
Б Фінляндія, Швеція, Норвегія, Данія, Велика Британія, Ірландія, Ісландія, Естонія, Литва, Латвія

В Італія, Сан-Марино, Ватикан, Монако, Мальта, Греція, Іспанія, Португалія, Андорра

Г Ісландія, Угорщина, Норвегія, Швейцарія

2. В якій із перелічених країн Європи іслам є офіційною релігією:

А Албанія

Б Іспанія

В Греція

Г Болгарія.

3. Греція є членом:

А НАТО та ЄС

Б НАФТА та ЄС

В АСЄАН та ЄС

Г БРІКС ЄС.

4. В акваторії Егейського моря Греція має конфлікт із:

А Туреччиною

Б Італією

В Албанією

Г Хорватією.

5. Яка країна надавала найбільшу військову допомогу Греції після громадянської війни:

А США

Б Великобританія

В Німеччина

Г Франція.

6. Оборонна доктрина Греції побудовна з урахуванням конфліктів на:

А Балканах

Б Піренеях

В Голанських висотах

Г Середньому Сході.

7. Проти якої держави Греція ввела одностороннє ембарго через її назву:

А Македонія

Б Франція

В Хорватія

Г Фінляндія.

8. Інтереси якого регіону враховані в грецькій „Стратегії розширеного стримування”:

А Кіпру

Б Македонії

В Хорватія

Г Болгарії.

9. Уряд Італії є активним прихильником посилення ролі в процесі прийняття рішень стосовно арабо-ізраїльської проблеми так званого «квартету посередників», до якого входять:

А США, Росія, ЄС, ООН

- Б США, Росія, Китай, ООН
- В США, Росія, ЄС, НАТО
- Г США, Казахстан, ЄС, ООН.

10. Основними одержувачами італійських інвестицій у Середземному регіоні є:

- А Туреччина, Лівія і Туніс
- Б Ізраїль, Лівія і Туніс
- В Хорватія, Лівія і Туніс
- Г Туреччина, Лівія і Болгарія

11. Республіка Кіпр є членом:

- А ЄС
- Б НАФТА
- В АСЄАН
- Г БРІКС

Завдання для індивідуальної роботи

1. Використовуючи модель гонки озброєнь Л. Річардсона дайте прогноз розвитку існуючого на даний момент міжнародного конфлікту (конфлікт за власним вибором).

2. Заповніть таблицю «Методи моделювання у міжнародних відносинах»:

Метод	Сутність методу	Сфера застосування методу

Рекомендована література

1. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.

2. Ковальський С. Кіпрське питання в європейських інтеграційних процесах (1960-2004 рр.). Європейські історичні студії. Науковий журнал. Вип. 12. 2019. С. 28-47.

3. Кукотенко О.О. Еволюція зовнішньої політики Італії в регіоні близького сходу й Середземномор'я у постбіполярний період. Наукові записки [Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського]. Серія : Історія. 2009. Вип. 16. С. 180-187.

4. Лисак В. Ф., Юдіна А. А. Зовнішня політика Італійської Республіки в умовах сучасної міграційної кризи. Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Історія. Політологія. 2017. Вип. 19. С. 201-210.

ТЕМА 5. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН ПІВДЕННО-ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ

Місце країн Південно-Західної Європи у системі міжнародних відносин. Пріоритети у зовнішній політиці та особливості зовнішньополітичної стратегії країн Південно-Західної Європи. Країни Південно-Західної Європи в міжнародних організаціях. Стратегія національної безпеки Іспанії. Європейський Союз та Середземномор'я. Регіональна зовнішня політика Іспанії. Зовнішня політика Португалії міграційній сфері. Вплив зовнішньої політики Португалії на мультикультуралізм. Статус країн Південно-Західної Європи в ЄС.

Основні поняття

Міграція – переміщення населення з постійного місця проживання, пов'язане з перетином певних меж (державних кордонів).

Міжнародне прогнозування - проектування в міжнародній сфері, розроблення політичних сценаріїв проектів майбутнього, за якими передбачається або планується розвиток подій у певному суспільстві.

Європейська міграційна криза 2015 року – масовий наплив мігрантів з країн Близького Сходу та Африки до Європи.

План семінарського заняття до теми

1. Місце країн Південно-Західної Європи у системі міжнародних відносин.
2. Країни Південно-Західної Європи в міжнародних організаціях.
3. Стратегія національної безпеки Іспанії.
4. Зовнішня політика Португалії міграційній сфері.
5. Статус країн Південно-Західної Європи в ЄС.

Тестові завдання для самостійної роботи

1. Оберіть правильне твердження:
А Португалія парламентсько-президентська республіка
Б Португалія президентська республіка
В Португалія парламентська республіка
Г Португалія парламентська монархія
2. Оберіть правильне твердження:
А Португалія конфедерація
Б Португалія унітарна держава
В Португалія монархія
Г Португалія федеративна держава
3. Оберіть правильне твердження:
А Іспанія федеративна держава
Б Іспанія конфедерація
В Іспанія унітарна держава

Г Іспанія монархія

4. Оберіть правильне твердження:

А Іспанія парламентсько-президентська республіка

Б Іспанія президентська республіка

В Іспанія парламентська республіка

Г Іспанія парламентська монархія

5. Законодавча влада в Португалії належить:

А Асамблеї Республіки

Б Законодавчим зборам

В Сейму

Г Генеральним кортесам

6. Законодавча влада в Іспанії належить:

А Асамблеї Республіки

Б Законодавчим зборам

В Сейму

Г Генеральним кортесам.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Використовуючи методологію прогнозування складіть прогноз впливу нелегальної міграції на політичний та економічний розвиток держав регіону Південно-Західної Європи.

2. Заповніть таблицю «Політико-правовий устрій в країнах Південно-Західної Європи»:

Держава	Політичний устрій	Правова система

3. За допомогою методу сценаріїв виділіть чинники, що можуть мати вплив на міграційні процеси у сучасній Європі.

Рекомендована література

1. Алгаш В., Піттель А. Сучасна міграційна криза як виклик для Європейського Союзу. Міжнародне право. 2019. № 12. С. 334-338.

2. Зовнішня політика країн Європи. Частина 1 : навчальний посібник, О. Л. Гільченко, М. А. Светлакова, М. В. Булик. Маріуполь : МДУ, 2021. 156 с.

3. Зінко І. Сучасна позиція Португальської Республіки в міжнародних організаціях. Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини» 2020. Вип 48. С. 38-54.

4. Ковальський С. Кіпрське питання в європейських інтеграційних процесах (1960-2004 рр.). Європейські історичні студії. Науковий журнал. Вип. 12. 2019. С. 28-47.

5. Марцинюк М. П. Інструменти та засоби державної політики як основа формування мультикультуралізму в Португалії наприкінці 90–х – початку 2000–х років. Гілея: науковий вісник. 2016. Вип. 114. С. 430-434.

ТЕМА 6. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА КРАЇН СХІДНОЇ ТА ПІВДЕННО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Місце країн Східної Європи у системі міжнародних відносин. Пріоритети у зовнішній політиці та особливості зовнішньополітичної стратегії країн Східної Європи. Країни Східної Європи в міжнародних організаціях. Стратегія національної безпеки країн Східної Європи. Вплив посткомуністичного статусу та статусу країн з перехідною економікою на зовнішню політику країн Східної Європи. Наслідки євроінтеграції для країн Східної Європи. Регіональне співробітництво країн Східної Європи. Вишеградська група. Центральноевропейська ініціатива. Організація Чорноморського економічного співробітництва. Перспективи регіональних структур Східної Європи після вступу держав до ЄС. Євроатлантичний напрямок зовнішньополітичних стратегій країн Східної Європи. Статус Польщі в регіоні Східної Європи, стратегія та засоби її зовнішньої політики. Пріоритетні напрями зовнішньої політики Чеської Республіки. Розпад Югославської федерації: причини, рушійні сили, характер процесу. Збройні конфлікти на території колишньої Югославії. Геополітичні виміри у зовнішній політиці балканських країн. Напрямки зовнішньополітичного співробітництва Сербії. Зовнішня політика пострадянських країн.

Основні поняття

Вишеградська група – ініціатива країн Центральноевропейського регіону щодо співпраці в низці галузей, що становлять спільний інтерес у межах загальноєвропейської інтеграції. До вишеградської групи належать Чехія, Угорщина, Польща та Словаччина.

Організація чорноморського економічного співробітництва (ОЧЕС) – інтеграційне об'єднання Чорноморського регіону, яке поєднало держави, що розвивались, орієнтуючись на принципово різні економічні й політичні моделі. До складу ОЧЕС входять: Азербайджан, Албанія, Болгарія, Вірменія, Греція, Грузія, Молдова, Росія, Румунія, Сербія (з квітня 2004 року), Туреччина та Україна. Відбувається процес приєднання до ОЧЕС Північної Македонії.

Центральноевропейська ініціатива (ЦЕІ) – регіональна організація країн Центральної та Східної Європи, діяльність якої спрямована на налагодження багатостороннього співробітництва у політичній, соціально-економічній, науковій та культурній сферах та сприяння на цій основі зміцненню стабільності і безпеки в регіоні. До її складу входять: Албанія, Білорусь, Боснія і Герцеговина, Болгарія, Хорватія, Чеська Республіка, Угорщина, Італія, Македонія, Молдова, Польща, Румунія, Сербія, Словаччина, Словенія, Чорногорія та Україна.

Інтернаціоналізований конфлікт – конфлікт, що виникає шляхом трансформації внутрішнього громадянського конфлікту у транснаціональний

в результаті втручання міжнародних або іноземних сил в конфлікт з метою підтримки однієї із сторін або впливу на розв'язання суперечностей.

Міжнародна миротворчість – комплекс дій спрямованих на те, щоб схилити конфліктуючі сторони до примирення за допомогою засобів, що передбачені главою VI «Мирне розв'язання спорів» Статуту ООН.

План семінарського заняття до теми

1. Місце країн Східної Європи у системі міжнародних відносин.
2. Країни Східної Європи в міжнародних організаціях. Стратегія національної безпеки країн Східної Європи.
3. Вплив посткомуністичного статусу та статусу країн з перехідною економікою на зовнішню політику країн Східної Європи.
4. Наслідки євроінтеграції для країн Східної Європи.
5. Регіональне співробітництво країн Східної Європи.
6. Євроатлантичний напрямок зовнішньополітичних стратегій країн

Тестові завдання для самостійної роботи

1. Воєнна політика України:

А діяльність суб'єктів забезпечення національної безпеки держави щодо запобігання воєнним конфліктам, організації та здійснення військового будівництва

Б стан воєнно-політичних відносин з актуальних (проблемних) питань на певний момент (період) часу

В сукупність намірів і дій сторін (держав, коаліцій держав, міжнародних корпорацій, політичних партій, соціально-політичних рухів), спрямованих на досягнення власних інтересів

Г здатність досягти необхідного результату під час виконання завдань з питань оборони у певних умовах відповідно до визначених сценаріїв дій та з використанням наявних ресурсів.

2. Державний устрій сучасної Польщі:

А конституційна монархія

Б республіка

В абсолютна монархія

Г унітарна держава

3. До країн Східної Європи належать:

А Фінляндія, Швеція, Норвегія, Данія, Ісландія

Б Польща, Угорщина, Чехія

В Україна, Іспанія, Росія

Г Угорщина, Хорватія, Албанія

4. Територіальний устрій сучасної Польщі

А унітарна

Б республіка

В федеративна

Г конфедеративна

5. Державний устрій сучасної Угорщини:

А парламентська монархія

Б республіка

В абсолютна монархія

Г унітарна держава.

6. Польща є членом:

А ЄС

Б НАФТА

В АСЄАН

Г БРІКС

7. Країни Східної Європи стали членами ЄС в:

А 2004 р.

Б 2005 р.

В 2006 р.

Г 2007 р.

8. ОВД створена:

А 1948 р.

Б 1953 р.

В 1955 р.

Г 1956 р.

9. Визначте державу, що не входила до Організації Варшавського договору (ОВД):

А Греція

Б Польща

В Болгарія

Г Югославія.

10. Вишеградська група включає наступні держави:

А Фінляндія, Швеція, Норвегія, Данія, Ісландія

Б Польщі, Чехії, Угорщини і Словаччини

В Україна, Іспанія, Росія

Г Угорщина, Хорватія, Албанія.

11. Вишеградська група заснована:

А 1991 р.

Б 1998 р.

В 2006 р.

Г 2007 р.

12. На першому етапі існування Вишеградської групи провідною тенденцією зовнішньополітичного розвитку країн-учасниць став:

А інтеграціонізм

Б регіоналізм

В мілітаризм

Г сепаратизм.

13. Інтеграціонізм Вишеградської групи мав мету:

А отримання статусу повноправних членів євроатлантичних структур

Б регіонального співробітництва

В отримання статусу повноправних членів ООН

Г сепаратизму.

14. Вишеградська група є:

А регіональним об'єднанням

Б глобальною організацією

В торгівельним союзом

Г воєнно-політичним блоком.

15. Країна, що переважає у Вишеградській групі:

А Фінляндія

Б Польща

В Україна

Г Угорщина.

16. "Східне партнерство" - це:

А зовнішньополітична ініціатива Польщі, яка поширюється на шість західноєвропейських країн

Б зовнішньополітична ініціатива Європейського Союзу, яка поширюється на шість східноєвропейських країн

В зовнішньополітична ініціатива Європейського Союзу, яка поширюється на шість східноєвропейських країн

Г зовнішньополітична ініціатива Європейського Союзу, яка поширюється на шість східноєвропейських країн.

17. На які держави поширюється Східне партнерство:

А Азербайджан, Вірменію, Грузію, Молдову та Україну

Б Азербайджан, Білорусь, Вірменію, Грузію, Молдову та Україну

В Азербайджан, Білорусь, Грузію, Молдову та Україну

Г Білорусь, Вірменію, Грузію, Молдову та Україну.

18. Угорщина є членом:

А НАТО

Б НАФТА

В АСЄАН

Г БРІКС.

19. Ключовий стратегічний партнер України у Східній Європі:

А Чехія

Б Польща

В Румунія

Г Угорщина.

20. Яка країна Східної Європи після революції 1989 р. розпалася?

А Чехословаччина

Б Польща

В Угорщина

Г Румунія.

21. За поділом ООН країни Східної Європи включають:

А Франція, Бельгія, Нідерланди, Люксембург, Німеччина, Австрія, Ліхтенштейн, Швейцарія

Б Фінляндія, Швеція, Норвегія, Данія, Велика Британія, Ірландія, Ісландія, Естонія, Литва, Латвія

В Італія, Сан-Марино, Ватикан, Монако, Мальта, Греція, Іспанія, Португалія, Андорра

Г Україна, Білорусь, Молдова, Румунія, Болгарія, Угорщина, Чехія, Словаччина, Польща.

Завдання для індивідуальної роботи

Проаналізуйте напрямки стратегічного партнерства України та Вишеградської групи. Обґрунтуйте пріоритетність такого співробітництва для України та країн Вишеградської четвірки.

Рекомендована література

1. Демчишак Р.В. Східний вектор зовнішньої політики Польщі: ідеологічні підвалини та особливості реалізації на сучасному етапі. Збірник наукових праць «Гілея». 2018. С. 401-405.

2. Коломієць О. В. Глобалізаційні пріоритети сучасної зовнішньої політики Польщі. Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Історія. Політологія. 2018. Вип. 21. С. 174-182.

3. Майстренко Ю. Сучасна зовнішня політика Сербії: ЄС чи РФ? Міжнародні та політичні дослідження. 2019. Вип.№32. С. 154-170.

4. Грубінко А.В. Регіон пострадянської Східної Європи в зовнішній політиці Великої Британії у контексті європейської інтеграції (1990-ті–2010-ті рр.). International relations of Ukraine: scientific searches and findings. 2019. №28 С. 253-274.

5. Гурак І. Ф. Республіка Польща у зовнішній політиці України в ХХІ столітті. Відносини Польщі з Литвою, Білоруссю та Україною 450 років після Люблінської унії/за ред. Т. Стемпневського, Б. Сурмач. К.: Ніка-Центр, 2020. 168 с.

6. Демчишак Східний вектор зовнішньої політики Польщі: ідеологічні підвалини та особливості реалізації на сучасному етапі. Гілея: науковий вісник. 2018. №137. С. 401-406.

ЗМІСТ ТА ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

Індивідуальна робота з дисципліни «Зовнішня політика країн Європи» має на меті виконання ЗВО самостійно завдань для підвищення рівня підготовки і розкриття індивідуальних творчих здібностей. До індивідуальних завдань з дисципліни «Зовнішня політика країн Європи» належать: аналіз реальних ситуацій у міжнародних відносинах, що

передбачає застосування теоретичного матеріалу та практичних навичок отриманих під час аудиторної роботи. За бажанням ЗВО, як індивідуальна робота можуть бути оцінені особисті наукові досягнення (тези конференцій наукові статті, наукові роботи, що подаються на конкурси та ін.) та результати неформальної освіти.

Самостійна робота з дисципліни «Зовнішня політика країн Європи» є формою організації навчального процесу, за якою заплановані завдання виконуються ЗВО під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі з метою засвоєння в повному обсязі РПНД і послідовне формування у ЗВО самостійності як риси характеру, що відіграє суттєву роль у формуванні сучасного фахівця. До форм самостійної роботи з дисципліни «Зовнішня політика країн Європи» належать різні форми аудиторної та позааудиторної самостійної роботи, зокрема обов'язковим є виконання оцінюваних тестових завдань з усіх тем дисципліни.

Самостійна та індивідуальна робота Здобувача, що передбачена РПНД, **оцінюється** НПП за **15-бальною** шкалою кожна. Бали за самостійну та індивідуальну роботу виставляються у журналі обліку роботи навчальної групи окремими графами напередодні підсумкового контролю.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основні нормативні акти

1. ДСТУ 8302-2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. - URL: <http://lib.pu.if.ua/files/dstu-8302-2015.pdf> (дата звернення - 21.05.2022).
2. Закон України «Про дипломатичну службу». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19> (дата звернення - 21.05.2022).
3. Закон України "Про інформацію". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення - 21.05.2022).
4. Конституція України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення - 21.05.2022).

Підручники, навчальні посібники

1. Дейвіс Н. Європа Історія. К.: Основи. 2020. 1464 с.
2. Зовнішня політика країн Європи. Частина 1: навчальний посібник, О. Л. Гільченко, М. А. Светлакова, М. В. Булик. Маріуполь : МДУ, 2021. 156 с.
3. Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2013): навчальний посібник. К.: Видавничий Дім «Слово», 2014. 252 с.
4. Історія міжнародних відносин: підруч./Л.В. Алексеєнко, А.Х. Маргулов, І.А. Єремєєва, М.В. Несправа. Дніпро: ДДУВС, 2020. 228 с.

5. Ковалів М. В., Тимчишин Т. М., Ніканорова О. В. Основи права Європейського Союзу: навчальний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2020. 212 с.

Монографії та інші наукові видання

1. Ботвінов Р., Гірман А., Грачевська А.. Питання зовнішньої політики України в контексті євроатлантичної інтеграції. Геополітика України: історія і сучасність. № 2. 2021. С. 9-17.

2. Вилінський, С. І. Урядові інституції як провідники «м'якої сили» у зовнішній політиці ФРН. *International relations, part "Political sciences"*. 2019. №20.

3. Грубінко А.В. Регіон пострадянської Східної Європи в зовнішній політиці Великої Британії у контексті європейської інтеграції (1990-ті–2010-ті рр.). *International relations of Ukraine: scientific searches and findings*. 2019. №28 С. 253-274.

4. Гурак І. Ф. Республіка Польща у зовнішній політиці України в ХХІ столітті. Відносини Польщі з Литвою, Білоруссю та Україною 450 років після Люблінської унії/за ред. Т. Стемпневського, Б. Сурмач. К.: Ніка-Центр, 2020. 168 с.

5. Демчишак Східний вектор зовнішньої політики Польщі: ідеологічні підвалини та особливості реалізації на сучасному етапі. Гілея: науковий вісник. 2018. №137. С. 401-406.

6. Денисенко К. Ю. Африканський вектор зовнішньої політики Франції за президентства Е. Макрона. The 1 st International scientific and practical conference—Topical issues of modern science, society and education (August 8-10, 2021) SPC—Sci-conf. com. ual, Kharkiv, Ukraine. 2021. 1016 p.

7. Зінко І. Сучасна позиція Португальської Республіки в міжнародних організаціях. Вісник Львівського університету. Серія «Міжнародні відносини» 2020. Вип 48. С. 38-54.

8. Івасюк, Галина. Основні виклики сучасній зовнішній політиці Німеччини. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2020. №41. С. 105-112.

9. Ковальський С. Кіпрське питання в європейських інтеграційних процесах (1960-2004 рр.). Європейські історичні студії. Науковий журнал. Вип. 12. 2019. С. 28-47.

10. Коломієць О. В. Глобалізаційні пріоритети сучасної зовнішньої політики Польщі. Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Історія. Політологія. 2018. Вип. 21. С. 174-182.

11. Літвин Л.А. Сучасні концепції національних інтересів у контексті зовнішньої політики держав. Політичне життя. 2018. №2.

12. Майстренко Ю. Сучасна зовнішня політика Сербії: ЄС чи РФ? Міжнародні та політичні дослідження. 2019. Вип. №32. С. 154-170.

13. Мартинов, А. Ю. "Еволюція політики ФРН щодо збройної агресії рф проти України. Наукові заходи Юридичного факультету Західноукраїнського національного університету. 2022. С. 315-317.

14. Пугачова-Лакішик Д. В. Сучасні концепції дослідження безпекової політики скандинавських країн Міжнародний науковий журнал «Освіта і наука». Випуск 2(25). 2018. С.165-171.

15. Шевченко А. Європейський вектор зовнішньої політики Великої Британії: особливості становлення та еволюції. Травневі студії: історія, політологія, міжнародні відносини. 2019. С. 190-195.

16. Якимчук, Марина. Вплив євроскептицизму на зовнішню політику Європейського Союзу (оглядова стаття). Політичні науки. 2020. №8.

Інформаційні ресурси в Інтернет

1. <http://rada.gov.ua/>
2. <http://dduvs.in.ua/>
3. <http://www.nbu.gov.ua/>
4. <http://mfa.gov.ua>
5. www.ucipr.kiev.ua
6. <http://hvylya.net/category/analytics/>